

NEUVOSTON SUOSITUS,
annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022,
oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen

(2022/C 243/04)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 166 artiklan 4 kohdan ja 292 artiklan yhdessä sen 149 artiklan kanssa,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Kasvihuonekaasupäästöjä on kiireesti vähennettävä, jotta maailman kaikkiin alueisiin vaikuttavaa merenpinnan nousua ja äärimmäisten sääilmiöiden todennäköisyyttä vähennetään⁽¹⁾ ja jotta ilmaston lämpenemisen vaikutuksiin liittyviä taloudellisia ja sosiaalisia kustannuksia vähennetään⁽²⁾. Unioni ja sen jäsenvaltiot ovat ilmastomuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen (UNFCCC) mukaisesti 15 päivänä joulukuuta 2015 hyväksytyin Pariisin sopimuksen, jäljempänä 'Pariisin sopimus'⁽³⁾, osapuolia, jotka sitoutuvat pitämään maapallon keskilämpötilan nousun selvästi alle 2 celsiusasteessa suhteessa esiteolliseen aikaan ja pyrkimään toimiin, joilla lämpötilan nousu saataisiin rajattua 1,5 celsiusasteeseen suhteessa esiteolliseen aikaan.

(2) Ilmastomuutos ja ympäristön tilan heikentyminen aiheuttavat vakavia uhkia, jotka edellyttävät kiireellisiä toimia, kuten hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin (IPCC) kuudennessa arviointiraportissa luonnontieteellisestä perustasta viimeksi vahvistettiin. Yhä useammin esiintyvien ilmastoon liittyvien ääri-ilmiöiden, kuten tulvien, helleaaltojen, kuivuuden ja metsäpalojen, aiheuttamat inhimilliset kärsimykset ja taloudelliset tappiot ovat yleistymässä. Unionissa menetetään niiden vuoksi jo keskimäärin yli 12 miljardia euroa vuodessa⁽⁴⁾.

Kyseiset tappiot voivat nousta 175 miljardiin euroon, mikä on 1,38 %unionin BKT:stä, vuodessa, jos maapallo lämpenee yli 3 celsiusastetta esiteolliseen aikaan verrattuna. Tappiot ovat 65 miljardia euroa vuodessa, jos maapallo lämpenee 2 celsiusastetta, ja 36 miljardia vuodessa, jos se lämpenee 1,5 celsiusastetta. Tästä aiheutuisi kohtuuttoman suurta vahinkoa tietyille ryhmille, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja alueille, jotka jo ennestään kohtaavat haasteita.

(3) Komission 11 päivänä joulukuuta 2019 antamassa tiedonannossa "Euroopan vihreän kehityksen ohjelma", jäljempänä "Euroopan vihreän kehityksen ohjelma", esitetään strategia, jonka mukaan unionista tulee ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa ja kestävä, oikeudenmukaisempi ja vauraampi yhteiskunta, joka kunnioittaa maapallon kestävyuden rajoja. Oikeudenmukaisen siirtymän tarve on olennainen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa, jossa korostetaan, ettei yhtäkään ihmistä tai aluetta saa jättää jälkeen muista. Eurooppalaisessa ilmastolaissa⁽⁵⁾ asetetaan sitova unionin laajuinen tavoite ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä ja sitova välitavoite kasvihuonekaasujen nettopäästöjen vähentämisestä unionin sisäisesti vähintään 55 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Vuoteen 2030 ulottuvalla kahdeksannella ympäristöalan toimintaohjelmalla⁽⁶⁾ pyritään nopeuttamaan vihreää siirtymää ilmastoneutraaliin, kestävään, myrkyttömään, resurssitehokkaaseen, uusiutuvaan energiaan perustuvaan, selviytymiskykyiseen ja kilpailukykyiseen kiertotalouteen oikeudenmukaisella, tasapuolisella ja osallistavalla tavalla sekä suojelemaan, ennallistamaan ja parantamaan ympäristön tilaa.

(1) IPCC, 2021: Climate Change 2021: The Physical Science Basis. Työryhmä I:n vastaus hallitustenvälisen ilmastomuutospaneelin kuudenteen arviointiraporttiin.

(2) Szewczyk, W., Feyen, L., Matei, A., Ciscar, J.C., Mulholland, E., Soria, A. (2020), Economic analysis of selected climate impacts, Publications Office of the European Union, Luxembourg, doi:10.2760/845605.

(3) EUVL L 282, 19.10.2016, s. 4.

(4) Euroopan komissio (2021), PESETA IV -tutkimus "Climate change impacts and adaptation in Europe", yhteinen tutkimuskeskus, Sevilla, <http://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>.

(5) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2021/1119, annettu 30 päivänä kesäkuuta 2021, puitteiden vahvistamisesta ilmastoneutraaliuden saavuttamiseksi sekä asetusten (EY) N:o 401/2009 ja (EU) 2018/1999 muuttamisesta (eurooppalainen ilmastolaki) (EUVL L 243, 9.7.2021, s. 1).

(6) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2022/591, annettu 6 päivänä huhtikuuta 2022, vuoteen 2030 ulottuvasta yleisestä unionin ympäristöalan toimintaohjelmasta (EUVL L 114, 12.4.2022, s. 22).

- (4) Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen johdosta 18 päivänä toukokuuta 2022 annettu komission tiedonanto ”REPowerEU-suunnitelma”, jäljempänä ”REPowerEU-suunnitelma”, esittää 10 ja 11 päivänä maaliskuuta 2022 annetun Versailles’n julistuksen mukaisesti toimenpiteitä, joilla unionista tulee asteittain riippumaton Venäjän fossiilisista polttoaineista monipuolistamalla kaasutoimituksia ja pyrkimällä nopeammin riippumattomaksi fossiilisista polttoaineista, mukaan lukien aurinkosähkön, tuulivoiman ja lämpöpumppujen käyttöönotto, teollisuuden hiilestä irtautuminen ja uusiutuvaa energiaa koskevien hankkeiden lupamenettelyjen nopeuttaminen.
- (5) Muutos ilmastoneutraaliksi taloudeksi ja yhteiskunnaksi edellyttää kattavia politiikkatoimia ja huomattavia investointeja monilla aloilla, kuten ilmastotoimet, energia, liikenne, ympäristö, teollisuus, tutkimus ja innovointi ⁽⁷⁾. Vuotta 2030 koskevan sitovan unionin tason tavoitteen saavuttamiseksi komissio antoi 14 päivänä heinäkuuta 2021 tiedonannon ”Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta” sekä useita asiaan liittyviä lainsäädäntöehdotuksia, jäljempänä ”55-valmiuspaketti”. Kyseiseen 55-valmiuspakettiin sisältyy ehdotuksia asiaa koskevan lainsäädännön päivittämiseksi, mukaan lukien EU:n päästökauppajärjestelmää ⁽⁸⁾, energiaverotusta, energiatehokkuutta ja uusiutuvia energialähteitä koskevat direktiivit, henkilö- ja pakettiautojen hiilidioksidipäästönormeja koskeva asetus, maankäytöstä, maankäytön muutoksesta ja metsätaloudesta aiheutuvien kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien sisällyttämistä koskeva asetus, vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuria koskeva direktiivi sekä taakanjakoasetus (ESR) nykyisen EU:n päästökauppajärjestelmän ulkopuolisten alojen eli liikenne- ja rakennusalojen osalta.

Pakettiin sisältyy myös uusia lainsäädäntöehdotuksia, joilla tuetaan erityisesti puhtaampien polttoaineiden käyttöä ilmailu- ja meriliikenteessä sekä otetaan käyttöön hiilirajamekanismi ja perustetaan sosiaalinen ilmastorahasto, joka liittyy suoraan ehdotettuun rakennuksissa ja tieliikenteessä käytettävien polttoaineiden päästökauppajärjestelmän käyttöönottoon. Kyseisellä 55-valmiuspaketilla, yhdistettynä unionin tasolla toteutettuihin toimenpiteisiin, joilla tuetaan ja kannustetaan tarvittavia julkisia ja yksityisiä investointeja, on tarkoitus auttaa tukemaan ja nopeuttamaan uusien markkinoiden kasvua esimerkiksi puhtaiden polttoaineiden ja vähäpäästöisten ajoneuvojen osalta, mikä vähentää sekä yrityksille että kansalaisille aiheutuvia kestävän siirtymän kustannuksia.

- (6) Eurooppa-neuvosto sitoutui kokouksessaan 20 päivänä kesäkuuta 2019 ohjelmassaan ”Uusi strateginen ohjelma 2019–2024” varmistamaan oikeudenmukaisen siirtymän ilmastoneutraaliuteen, joka on osallistava ja jossa ketään ei jätetä jälkeen. Kansainvälisellä tasolla jäsenvaltiot ovat hyväksyneet erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteet ja ratifioineet Pariisin sopimuksen, jossa viitataan työvoiman oikeudenmukaisen siirtymän sekä ihmisarvoisen työn ja hyvälaatuisten työpaikkojen luomisen välttämättömyyteen sekä tarpeeseen sopeutua ja kehittää valmiuksia sukupuolinäkökohtien huomioon ottamiseksi. Kansainvälisen työjärjestön suuntaviivat tarjoavat kansainvälisesti vakiintuneen politiikkakehyksen oikeudenmukaiselle siirtymälle ympäristön kannalta kestäviin talouksiin ja yhteiskuntiin kaikille ⁽⁹⁾. Lisäksi 54 allekirjoittanutta (valtioita ja työmarkkinaosapuolia) tukivat julistusta ”Slesian julkilausuma yhteisvastuusta ja oikeudenmukaisesta siirtymästä”, joka hyväksyttiin UNFCCC:n osapuolten 24. konferenssissa (COP) Katowicessa. Allekirjoittaneisiin kuului komissio unionin puolesta ⁽¹⁰⁾ ja 21 jäsenvaltiota. Unioni ja 10 yksittäistä jäsenvaltiota allekirjoittivat UNFCCC:n 26. COP-kokouksessa Glasgow’ssa hyväksytyn julkilausuman oikeudenmukaisen siirtymän edellytysten tukemisesta kansainvälisesti. Julkilausumassa ne sitoutuivat sisällyttämään tietoja oikeudenmukaisesta siirtymästä joka toinen vuosi laadittaviin avoimuusraportteihin. Niissä raportoidaan niiden toimintatavoista ja toimenpiteistä niiden kansallisesti määritettyjen panosten saavuttamiseksi.
- (7) Oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus ovat unionin vihreään siirtymään tähtävän politiikan peruseriaatteita ja sen laajan ja jatkuvan julkisen tuen edellytys. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa korostetaan, että siirtymän on oltava oikeudenmukainen ja osallistava, ihmiset on asetettava etusijalle ja on kiinnitettävä erityistä huomiota niiden alueiden, teollisuudenalojen, työntekijöiden, kotitalouksien ja kuluttajien tukemiseen, jotka kohtaavat suurimmat haasteet. Lisäksi komission 14 päivänä tammikuuta 2020 antamassa tiedonannossa ”Vahva sosiaalinen Eurooppa

⁽⁷⁾ Esimerkiksi infrastruktuurin osalta unionissa tarvitaan pelkästään energiajärjestelmiin tällä vuosikymmenellä arviolta 350 miljardin euron vuosittaiset lisäinvestoinnit, jotta vuodeksi 2030 asetetut päästövähennystavoitteet saavutetaan. Lisäksi tarvitaan 130 miljardia euroa muiden ympäristötavoitteiden saavuttamiseen.

⁽⁸⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY, markkinavakausvarannon perustamisesta unionin kasvihuonekaasupäästöjen kauppajärjestelmään ja sen toiminnasta annetun päätöksen (EU) 2015/1814 sekä asetuksen (EU) 2015/757 muuttamisesta, COM(2021) 551 final.

⁽⁹⁾ Suuntaviivoissa määritellään oikeudenmukaisen siirtymän käsite ja kehoitetaan päätöksentekijöitä ja työmarkkinaosapuolia edistämään oikeudenmukaista siirtymää maailmanlaajuisella tasolla.

⁽¹⁰⁾ Ks. asiakirja 14545/1/18 REV1

oikeudenmukaisten siirtymien toteuttamiseksi” korostetaan, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelman täytäntöönpano antaa Euroopalle välineet pyrkiä pidemmälle sikäli kuin on kyse ylöspäin tapahtuvasta lähentymisestä, sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta ja yhteisestä vauraudesta. Komission 23 päivänä helmikuuta 2022 antama tiedonanto ihmisarvoisesta työstä kaikkialla maailmassa globaalia oikeudenmukaista siirtymää ja kestävästä elpymisestä varten asettaa ihmisarvoisen työn maailmanlaajuisen edistämisen keskeiselle sijalle oikeudenmukaisessa siirtymässä ja pandemiaa seuraavassa osallistavassa, kestävässä ja palautumiskykyä tukevassa elpymisessä.

- (8) Komission 4 päivänä maaliskuuta 2021 antamassa tiedonannossa ”Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva toimintasuunnitelma”⁽¹¹⁾ korostetaan, että yhtenäisyyttä, koordinoitua ja solidaarisuutta tarvitaan, jotta voidaan edetä kohti vihreämpää ja digitaalisempaa, Euroopan kukoistuksen mahdollistavaa vuosikymmentä. Siinä ehdotettiin kolmea EU:n yleistavoitetta vuodeksi 2030: että vähintään 78 prosentilla 20–64-vuotiaista olisi oltava työpaikka vuoteen 2030 mennessä⁽¹²⁾; vähintään 60 prosentin kaikista aikuisista olisi osallistuttava koulutukseen vuosittain⁽¹³⁾; köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien määrää olisi pienennettävä vähintään 15 miljoonalla vuoteen 2030 mennessä⁽¹⁴⁾. Unionin johtajat suhtautuivat Portossa 7–8 päivänä toukokuuta 2021 pidetyssä valtion- tai hallitusten päämiesten epävirallisessa kokouksessa unionin johtajat myönteisesti näihin vuoden 2030 yleistavoitteisiin 8 päivänä toukokuuta 2021 annetussa Porton julistuksessa samoin kuin Eurooppa-neuvosto 24–25 päivänä kesäkuuta 2021 antamissaan päätelmissä.
- (9) Kun oikeat liitännäistoimet ovat käytössä⁽¹⁵⁾, vihreä siirtymä voisi kokonaisuudessaan luoda unionissa noin miljoona uutta laadukasta työpaikkaa⁽¹⁶⁾ vuoteen 2030 mennessä ja kaksi miljoonaa työpaikkaa vuoteen 2050 mennessä⁽¹⁷⁾ rakentamisen, tieto- ja viestintätekniikan tai uusiutuvan energian kaltaisilla aloilla. Se tasoittaisi samalla keskitason taitoja vaativien työpaikkojen jatkuvaa vähenemistä, joka johtuu automatisoinnista ja digitalisaatiosta. Pessimistisessä skenaariossa ilmastonutraaliuteen tähtäävän vihreän siirtymän vaikutukset ilman riittävän politiikkayhdistelmän tukea voisivat johtaa siihen, että BKT laskee unionissa jopa 0,39 prosenttia ja työpaikkoja häviää jopa 0,26 prosenttia⁽¹⁸⁾.
- (10) Vihreän siirtymän vaikutukset elinkeinoelämään ja työllisyyteen vaihtelevat toimialojen, ammatin, alueen ja maan mukaan, mikä merkitsee työpaikkoihin liittyviä muutoksia eri toimialoilla ja teollisissa ekosysteemeissä sekä sitä, että työvoimaa kohdennetaan merkittävästi uudelleen niiden välillä⁽¹⁹⁾. Yritysten, toimialojen ja ekosysteemien rakenneuudistus ja sopeuttaminen edellyttävät uusien liiketoimintamallien kehittämistä ja merkittävää työvoiman uudelleenkohdentamista eri toimialojen ja alueiden välillä. On odotettavissa, että työpaikkoja menetetään esimerkiksi kaivostoiminnassa tai fossiilisiin polttoaineisiin perustuvassa energiantuotannossa sekä osissa autoteollisuutta. Kierrätysarvon säilyttämistoimissa, kestävässä liikenteessä ja energiantuotannossa pitäisi sitä vastoin syntyä uusia työmahdollisuuksia. Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi noudatettava yksityiskohtaisia lähestymistapoja, joissa keskitytään asianomaisiin yksittäisiin alueisiin ja ekosysteemeihin, yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja/tai paikallis- ja alueviranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

⁽¹¹⁾ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, jonka neuvosto, Euroopan parlamentti ja komissio hyväksyivät ja allekirjoittivat Göteborgin huippukokouksessa marraskuussa 2017, ohjaa unionia kohti vahvaa sosiaalista Eurooppaa.

⁽¹²⁾ Tämän yleistavoitteen saavuttamiseksi EU:n on pyrittävä vähintään puolittamaan sukupuolten välinen työllisysero vuoteen 2019 verrattuna, alentamaan työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien (15–29-vuotiaiden) nuorten (NEET-nuoret) osuus yhdeksään prosenttiin ja lisäämään virallisen varhaiskasvatuksen tarjontaa.

⁽¹³⁾ Erityisesti vähintään 80 prosentilla 16–74-vuotiaista olisi oltava digitaaliset perustaidot, koulunkäynnin varhaista keskeyttämistä olisi vähennettävä edelleen ja toisen asteen koulutukseen osallistumista olisi lisättävä.

⁽¹⁴⁾ Niistä 15 miljoonasta ihmisestä, jotka pyritään nostamaan pois köyhyydestä tai sosiaalisesta syrjäytymisestä, vähintään viiden miljoonan olisi oltava lapsia.

⁽¹⁵⁾ Komission 14 päivänä heinäkuuta 2021 antama tiedonanto ”Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastonutraaliutta”.

⁽¹⁶⁾ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutustenarviointi, joka liittyy tiedonantoon EU:n ilmastotavoite vuodelle 2030 entistä korkeammalle – Panostetaan ilmastonutraaliin tulevaisuuteen ihmisten hyväksi, SWD(2020) 176 final. Ennusteet perustuvat E-QUEST-malliin käyttäen vähän koulutetun työvoiman alempaa verotusta koskevaa skenaariota.

⁽¹⁷⁾ Euroopan komissio (2019), Employment and Social Developments in Europe, ”Kestävä kasvua kaikkien hyväksi: valintoja sosiaalisen Euroopan tulevaisuutta varten”, 4. heinäkuuta 2019. Perustuen komission tiedonantoon COM(2018) 773 liitettyyn perusteelliseen analyysiin.

⁽¹⁸⁾ SWD(2020) 176 final.

⁽¹⁹⁾ SWD(2020) 176 final.

- (11) Vihreä siirtymä voi osaltaan lisätä tuloja ja vähentää eriarvoisuutta ja köyhyyttä yleisesti, kun luodaan laadukkaita työmahdollisuuksia kaikille ja toteutetaan toimenpiteitä, joilla lievennetään ja ehkäistään energiaköyhyyttä ja liikenneköyhyyttä⁽²⁰⁾. Se voi siten auttaa torjumaan olemassa olevaa sosioekonomista eriarvoisuutta ja sosiaalista syrjäytymistä, parantamaan terveyttä ja hyvinvointia sekä edistämään tasa-arvoa, mukaan lukien sukupuolten tasa-arvo. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä tiettyihin väestöryhmiin, erityisesti niihin, jotka ovat jo ennestään haavoittuvassa asemassa. Näihin sisältyvät erityisesti pieni- ja keskituloiset kotitaloudet, jotka käyttävät suuren osan tuloistaan peruspalveluihin, kuten energiaan, liikenteeseen ja asumiseen, mikroyritykset sekä pienet ja keski- ja suuret yritykset. Mallinnuksen tulokset osoittavat, että ympäristöverojen progressiivisuus tai regressiivisyys riippuu suurelta osin verotuksellisten keinojen suunnittelusta, esimerkiksi siitä, missä määrin tuloverojen leikkaukset tai muut tulojen kierrätysvaihtoehdot kohdistetaan pienituloisiin⁽²¹⁾.
- (12) Kierrätysarvon säilyttämistoimet, mukaan lukien korjaukseen, uudelleenkäyttöön ja uudelleenvalmistukseen sekä palvelullistamiseen liittyvät liiketoimintamallit, voivat edistää tavaroiden ja palvelujen kohtuuhintaista ja kestävää saatavuutta. Ne luovat myös työpaikkoja ja mahdollisuuksia eri pätevyystasoilla – myös naisille, vammaisille henkilöille ja haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille – kyseisillä aloilla toimivissa yhteisöalouden organisaatioissa. Suosimalla kiertotaloutta ne vähentävät merkittävästi hiilidioksidipäästöjä, ja luodut työpaikat ovat sellaisten tuotteiden läheisyydessä, joita on ylläpidettävä tai kunnostettava tai joita jaetaan.
- (13) EU:n tulo- ja elinolotilastojen vuosia 2019–2020 koskevien viimeisimpien saatavilla olevien tietojen mukaan energiaköyhyys vaikutti noin kahdeksaan prosenttiin unionin väestöstä eli yli 35 miljoonaan henkilöön, jotka eivät kyenneet pitämään kotiaan riittävän lämpimänä. Erot olivat merkittäviä jäsenvaltioiden ja eri tuloryhmien välillä⁽²²⁾. Energiaköyhyyden seurantakeskus arvioi eri indikaattoreita yhdistelemällä, että yli 50 miljoonaa unionin kotitaloutta kärsii energiaköyhyydestä⁽²³⁾. Energiaköyhyys, joka johtuu alhaisista tuloista, siitä, että suuri osuus käytettävistä olevista tuloista kuluu energiaan, ja heikosta energiatehokkuudesta, on ollut unionille merkittävä haaste jo jonkin aikaa. Lisäksi energiaköyhyyden riski kasvaa, kun energian hinnat ovat korkeat ja epävakaita, mikä johtuu useista tekijöistä, kuten Venäjän Ukrainaan kohdistamasta hyökkäyssodasta ja sen jälkeisistä unionin poliittisista toimita. Tämä köyhyyden muoto vaikuttaa pienituloisten kotitalouksien lisäksi monessa jäsenvaltiossa alemman keskitulotason kotitalouksiin.

Myös kotitaloudet, joiden energiatarpeet ovat keskimääräistä suuremmat, kuten lapsiperheet, mukaan lukien yksinhuoltajavanhempien taloudet, vammaiset henkilöt ja ikääntyneet, ovat alttiimpia energiaköyhyydelle⁽²⁴⁾ ja sen vaikutuksille. Energiaköyhyys vaikuttaa myös erityisesti naisiin, etenkin yksinhuoltajavanhempiin ja ikääntyneisiin naisiin⁽²⁵⁾. Energiaköyhyyden lisäksi yhä useammin tunnustetaan liikenneköyhyyden käsite, jos tietyt väestöryhmät eivät kykene saavuttamaan sosiaalisesti ja aineellisesti välttämätöntä liikennepalvelujen tasoa. Ilman oikeita liitännäistoimenpiteitä energia- ja liikenneköyhyyden lieventämiseksi ja ehkäisemiseksi on vaarana, että tällaiset köyhyyden muodot kärjistyvät erityisesti siksi, että päästökustannukset sisällytetään hinnanmuodostukseen, tai siksi, että tehokkaampiin ja vähäpäästöisempiin vaihtoehtoihin sopeutumisesta aiheutuu kustannuksia.

⁽²⁰⁾ Euroopan komissio (2019), "Kestävä kasvua kaikkien hyväksi: valintoja sosiaalisen Euroopan tulevaisuutta varten", Employment and Social Developments in Europe 2019, luku 5, 4. heinäkuuta 2019; Euroopan komissio (2020), "Leaving no one behind and striving for more: fairness and solidarity in the European social market economy", Employment and Social Developments in Europe 2020, luku 4.2.2, 15. syyskuuta 2020. Yleistä köyhyyttä mitataan tässä yhteydessä käyttämällä sovitun indikaattoria köyhyysriskiasteesta sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun ja siihen liittyvän Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimintasuunnitelman vuoden 2030 yleistavoitteen mukaisesti.

⁽²¹⁾ IEEP (2021), Green taxation and other economic instruments: internalising environmental costs to make the polluter pay.

⁽²²⁾ Lisäksi jopa 6,2 prosentilla unionissa asuvista ihmisistä eli yli 27 miljoonalla ihmisellä on maksamattomia kaasun-, sähkö- ja vesilaskuja.

⁽²³⁾ Euroopan komissio, EPOV Annual Report: Addressing Energy Poverty in the European Union: State of Play and Action, 2019, s. 6.

⁽²⁴⁾ Ks. Euroopan parlamentin teollisuus-, tutkimus- ja energiavaliokunnan (ITRE) 9. marraskuuta 2016 järjestämän energiaköyhyyttä käsitelleen seminaarin raportti.

⁽²⁵⁾ Ks. Gender perspective on access to energy in the EU (europa.eu), Gender and energy | Euroopan tasa-arvoinstituutti (europa.eu), GFE-Gender-Issues-Note-Session-6.2.pdf (oecd.org).

- (14) Sosiaalista oikeudenmukaisuutta, yhteenkuuluvuutta ja solidaarisuutta koskevat periaatteet sisältyvät kiinteästi asiaankuuluvien ilmasto-, energia- ja ympäristökehysten suunnitteluun unionin tasolla, myös aiheuttamisperiaatteen ja jäsenvaltioiden välisen taakanjaon kautta. Ne sisältyvät myös joihinkin EU:n päästökauppajärjestelmän päästöoikeuksien uudelleenjakotoimiin solidaarisuuden, kasvun ja yhteenliittäntöjen edistämiseksi unionissa. Niitä sovelletaan modernisaatorahastossa, joka osaltaan tukee alemman tulotason jäsenvaltioita niiden energijärjestelmien nykyaikaistamiseen liittyvissä merkittävässä investointitarpeissa. Lisäksi unionin energiapolitiikkaa koskevat lainsäädäntöpuutteet tarjoavat jäsenvaltioille välineet, joilla varmistetaan energiaköyhien ja heikossa asemassa olevien kotitalousasiakkaiden suojelu ja vältetään samalla markkinoiden vääristymät. Vaikka kyseisillä välineillä voidaan edistää vihreää siirtymää, niiden tarkoituksena on tarjota keinot tarvittavan suojelun varmistamiseksi yleisemmin, kuten komission 13 päivänä lokakuuta 2021 antamassa tiedonannossa ”Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö” ja REPowerEU-suunnitelmassa.
- (15) Jäsenvaltioilla on käytettävissään erilaisia välineitä, joilla ne voivat hahmotella ja koordinoida toimiaan oikeudenmukaisen siirtymän aikaansaamiseksi. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999⁽²⁶⁾ mukaisesti laadituissa kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissa olisi arvioitava energiaköyhyydestä kärsivien kotitalouksien määrä ja esitettävä toimenpiteet, joita tarvitaan energiaköyhyyden sosiaalisten ja alueellisten vaikutusten ratkaisemiseksi. Alueellisissa oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa olisi yksilöitävä alueet, joille voidaan myöntää tukea Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1056⁽²⁷⁾ mukaisen oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta vuoteen 2027 asti. NextGenerationEU-välineestä rahoitettavissa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/214⁽²⁸⁾ mukaisesti laadituissa kansallisissa elpymis- ja palautumissuunnitelmissa esitetään uudistuksia ja investointeja, joilla edistetään vihreää siirtymää, osallistavaa kasvua, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, häiriönsietokykyä ja tulevaisuudennäkymiä seuraavaa sukupolvea varten, ja niiden täytäntöönpano ulottuu vuoteen 2026 saakka. Joitakin oikeudenmukaista siirtymää edistäviä toimia toteutetaan myös muiden ohjelmien ja aloitteiden, erityisesti koheesiopolitiikan rahastojen, yhteydessä.
- (16) Erityisesti Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden ja politiikkojen pohjalta on mahdollista tehostaa politiikkojen suunnittelua kattavasti ja monialaisesti sekä varmistaa menojen johdonmukaisuus unionin ja kansallisella tasolla. Komissio totesi 17 päivänä syyskuuta 2020 antamassaan tiedonannossa ”Kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien EU:n laajuinen arviointi – Vihreän siirtymän edistäminen ja talouden elpymisen edistäminen yhdenmukaisen energia- ja ilmastosuunnittelun avulla”, että lopullisissa kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissa esitetään joitakin energiaköyhyyttä koskevia indikaattoreita ja toimintalinjoja mutta niissä ei aina aseteta oikeudenmukaiseen siirtymään liittyviä rahoitustarpeita eikä uudelleenkoulutukseen ja osaamisen parantamiseen sekä työmarkkinoiden mukautusten tukemiseen liittyviä investointitarpeita selkeään tärkeysjärjestykseen. Alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskevissa suunnitelmissa olisi keskityttävä valittuihin alueisiin, eikä niissä pitäisi esittää yleistä strategiaa ja politiikkaa oikeudenmukaista siirtymää varten kansallisella tasolla. Vaikka uudistukset ja investoinnit, joita ne tukevat ja auttavat rahoittamaan, on suunniteltu tarjoamaan pysyviä vaikutuksia, sekä alueellista oikeudenmukaista siirtymää koskevien suunnitelmien että elpymis- ja palautumissuunnitelmien voimassaoloaika on rajoitettu.
- (17) Unionin oikeudenmukaisella siirtymällä ilmastoneutraaliuteen vuoteen 2050 mennessä varmistetaan, ettei ketään, etenkin työntekijöitä ja kotitalouksia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten ja jotka ovat jo ennestään haavoittuvassa asemassa, jätetä jälkeensä. Kuten tässä suosituksessa todetaan, jäsenvaltioiden olisi otettava tätä varten käyttöön kattavia toimenpidekokonaisuuksia⁽²⁹⁾, vahvistettava monialaisia osatekijöitä, joilla edistetään oikeudenmukaista vihreää siirtymää, sekä hyödynnettävä optimaalisesti julkista ja yksityistä rahoitusta. Toimenpidekokonaisuuksissa olisi otettava huomioon henkilöt ja kotitaloudet, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti työpaikkojen menettämistä koskevista syistä mutta myös muuttuvien työolojen ja/tai työtehtäviin liittyvien uusien vaatimusten vuoksi, sekä ne, joille aiheutuu haitallisia vaikutuksia käytettävissä olevien tulojen, menojen ja peruspalvelujen saatavuuden suhteen. Toimenpidekokonaisuuksissa olisi erityisesti – mutta ei yksinomaan – otettava huomioon osana ryhmiä, joihin vaikutukset kohdistuvat eniten, haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset ja

⁽²⁶⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1999, annettu 11 päivänä joulukuuta 2018, energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta (EUVL L 328, 21.12.2018, s. 1).

⁽²⁷⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1056, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 1).

⁽²⁸⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁽²⁹⁾ Erityisesti vuotuiset kestävä kasvun strategiat 2021 ja 2022, euroalueen suositukset 2021 ja maakohtaiset suositukset.

kotitaloudet. Näihin kuuluvat etenkin taitojensa, alueellisten työmarkkinatilanteiden tai muiden ominaispiirteidensä, kuten sukupuolen, rodun tai etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän tai sukupuolisen suuntautumisen, vuoksi työmarkkinoilta kauimmas etäänntyneet ihmiset. Lisäksi haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin ja kotitalouksiin voivat kuulua ne, jotka elävät köyhyydessä ja/tai energiaköyhyydessä tai ovat vaarassa joutua köyhyyteen ja/tai energiaköyhyyteen, joilla on liikkumisen esteitä tai joille asumiskustannukset muodostavat ylisuuren taakan, mukaan lukien yksinhuoltajavanhempien taloudet, jotka ovat yleisempiä naisten kuin miesten keskuudessa. Toimenpidekokonaisuudet olisi mukautettava paikallisiin olosuhteisiin ottaen huomioon unionin haavoittuvimpien ja syrjäisimpien osien, mukaan lukien syrjäisimmät alueet ja saaret, tarpeet.

- (18) Laadukkaiden työpaikkojen aktiivisessa tukemisessa olisi keskityttävä auttamaan työntekijöitä, työnhakijoita, työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia henkilöitä (NEET) ja itsenäisiä ammatinharjoittajia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Erityisesti aliedustetut henkilöt, kuten naiset, matalan osaamistason työntekijät, vammaiset henkilöt, ikäihmiset tai henkilöt, joilla on suhteellisesti heikommat valmiudet sopeutua muuttuviin työmarkkinaolosuhteisiin, tarvitsevat tukea työllistävyytensä parantamiseksi ja työpaikan löytämiseksi komission suosituksen (EU) 2021/402⁽³⁰⁾ mukaisesti. Aiempien toimintapoliittisten ohjeiden, erityisesti kyseisen suosituksen ja neuvoston päätösten (EU) 2020/1512⁽³¹⁾ ja (EU) 2021/1868⁽³²⁾, pohjalta toimenpidekokonaisuuksiin olisi näin ollen sisällytettävä räätälöityjä toimenpiteitä, joilla tuetaan työhönotto- ja siirtymäkannustimia, yrittäjyydestä erityisesti naisille ja vammaisille henkilöille ja laadukkaita työpaikkoja luovia toimenpiteitä erityisesti mikroyritysten sekä pienten ja keski suurten yritysten osalta ja alueilla, joihin vaikutukset kohdistuvat eniten. Tällaiset toimenpiteet yhdistettyinä asianmukaiseen unionin tukeen voivat myös auttaa vastaamaan työmarkkinoiden haasteisiin, jotka johtuvat muun muassa ukrainalaispakolaisten suurista määristä erityisesti jäsenvaltioissa, joihin heitä saapuu eniten. Niiden olisi myös edistettävä nykyisten työoloja koskevien sääntöjen tehokasta soveltamista ja täytäntöönpanoa sekä tuettava sosiaalisesti vastuullista rakenneuudistusta voimassa olevien sääntöjen ja standardien mukaisesti. Työmarkkinaosapuolilla on keskeinen rooli vihreän siirtymän haasteisiin liittyvien työllisyysvaikutusten ja sosiaalisten seurausten ratkaisemisessa vuoropuhelun avulla.
- (19) Laadukkaan, osallistavan ja kaikille avoimen koulutuksen ja elinikäisen oppimisen saatavuus on olennaisen tärkeää varmistettaessa, että työvoimalla on tarvittavat taidot vihreän siirtymän aikaansaamiseksi. Oikeudenmukaisen siirtymän näkökohdat olisi näin ollen sisällytettävä kansallisten osaamisstrategioiden kehittämiseen ja täytäntöönpanoon ottaen huomioon ehdotukset, joita komissio on tehnyt, Euroopan osaamisohjelmassa⁽³³⁾ ja päivitetystä uudesta teollisuusstrategiassa⁽³⁴⁾. Myös osaamissopimuksen mukaiset osaamiskumppanuudet ovat tärkeä edistävä tekijä. Ajan tasalla olevan työmarkkinoita ja osaamista koskevan tiedon hankinta ja ennakointi, myös alueellisella, alakohtaisella ja ammatillisella tasolla, mahdollistaa asiaankuuluvien ammattikohtaisten ja monialaisten osaamistarpeiden tunnistamisen ja ennakoinnin ja on myös perusta opetussuunnitelmien mukauttamiselle vihreän siirtymän osaamistarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen olisi annettava nuorille ja aikuisille, erityisesti naisille ja matalan osaamistason työntekijöille, vihreän siirtymän hallintaan tarvittavat taidot neuvoston suosituksen 2020/C 417/01 mukaisesti⁽³⁵⁾.

Oppisopimuskoulutus ja palkallinen harjoittelu, mukaan lukien vahvat koulutusjaksot erityisesti nuorille, edistävät osaltaan työmarkkinoille siirtymistä, erityisesti ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistäviin toimiin, sekä aloja, joilla on erityisiä osaamisvajaita. Aikuisten osallistumisen lisäämistä elinikäiseen oppimiseen olisi edistettävä, jotta voidaan vastata osaamisen parantamisen ja uudelleen koulutuksen tarpeisiin, muun muassa antamalla henkilöille mahdollisuus hakea heidän tarpeisiinsa mukautettua koulutusta ja tarvittaessa tarjoamalla lyhytkestoisia, laadukkaita kursseja vihreän siirtymän edellyttämistä taidoista ottaen huomioon neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022⁽³⁶⁾, jonka tavoitteena on helpottaa tällaisten kurssien tulosten arvottamista ja tunnustamista.

⁽³⁰⁾ Komission suositus (EU) 2021/402, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2021, tehokkaasta työllisyyden aktiivituesta covid-19-kriisin jälkeen (EASE-järjestelmä) (EUVL L 80, 8.3.2021, s. 1).

⁽³¹⁾ Neuvoston päätös (EU) 2020/1512, annettu 13 päivänä lokakuuta 2020, jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista (EUVL L 344, 19.10.2020, s. 22).

⁽³²⁾ Neuvoston päätös (EU) 2021/1868, annettu 15 päivänä lokakuuta 2021, jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista (EUVL L 379, 26.10.2021, s. 1).

⁽³³⁾ Komission tiedonanto, annettu 1 päivänä heinäkuuta 2020, "Euroopan osaamisohjelma kestävän kilpailukyyn, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja selviytymis- ja palautumiskyyn tueksi".

⁽³⁴⁾ Komission tiedonanto, annettu 5 päivänä toukokuuta 2021, "Vuoden 2020 uuden teollisuusstrategian päivittäminen: vahvemmat sisämarkkinat Euroopan elpymistä varten".

⁽³⁵⁾ Neuvoston suositus 2020/C 417/01, annettu 24 päivänä marraskuuta 2020, kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta (EUVL C 417, 2.12.2020, s. 1).

⁽³⁶⁾ Neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, eurooppalaisesta lähestymistavasta mikrotutkintoihin elinikäisen oppimisen ja työllistävyyden tukemiseksi (Ks. tämän virallisen lehden sivu 10).

- (20) Veroetusjärjestelmien ja sosiaaliturvajärjestelmien koostumusta olisi tarkasteltava vihreästä siirtymästä johtuvien erityistarpeiden perusteella. Tässä otetaan huomioon myös aiheuttamisperiaate ja se, että liitännäistoimissa ei oteta käyttöön fossiilisten polttoaineiden kulutustukia, että kuluttajia ei sidota tiettyyn tekniikkaan ja että rakennusten peruskorjaamiseen, lämpöenergiajärjestelmien korvaamiseen ja yleensäkin energiatehokkuustoimenpiteisiin saatavia kannustimia ei vähennetä. Eri toimien yhdistelmällä voidaan tukea haavoittuvimmassa asemassa olevia kotitalouksia ja työntekijöitä, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Kansallisesta ja yksilöllisestä tilanteesta riippuen tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi verotuksen painopisteen siirtämistä pois työn verotuksesta kohti ilmasto- ja ympäristötavoitteita energiaverodirektiivin tarkistamista koskevassa ehdotuksessa ⁽³⁷⁾ suunnitellun mukaisesti, työttömyyskorvausjärjestelmien uudelleentarkastelua ja/tai tarvittaessa väliaikaista ja kohdennettua suoraa tulotukea. Sosiaalisen suojelun järjestelmiä, mukaan lukien sosiaalisen osallisuuden politiikkoja, voidaan tarkastella uudelleen ja tarvittaessa mukauttaa vihreän siirtymän perusteella, erityisesti toimeentuloturvan takaamiseksi etenkin työpaikasta toiseen siirtymisen aikana sekä riittävien sosiaali-, terveys- ja hoitopalvelujen tarjoamiseksi asianmukaisen sosiaalisen infrastruktuurin avulla erityisesti alueilla, joihin vaikutukset kohdistuvat eniten, esimerkiksi maaseudulla ja syrjäisillä alueilla kuten syrjäisimmillä alueilla. Tällä tavoin ehkäistään sosiaalista syrjäytymistä ja torjutaan terveysriskejä. Lasten sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi lasten sosiaaliseen infrastruktuuriin tehtävillä investoinneilla pyritään varmistamaan keskeisten palvelujen saanti avun tarpeessa oleville lapsille neuvoston suosituksen (EU) 2021/1004 mukaisesti ⁽³⁸⁾.
- (21) Jotta fyysistä ja taloudellista sietokykyä ilmastonmuutoksen peruuttamattomia vaikutuksia vastaan voidaan parantaa osallistavalla tavalla, on edistettävä riskitietoisuutta, riskien vähentämistä ja riskinsiirtoratkaisuja. Tämä saadaan aikaan erityisesti lisäämällä vakuutusratkaisujen saatavuutta sekä investoimalla katastrofiriskien hallintaan ja sopeutumistoimiin, joilla vähennetään ilmastonmuutoksen fyysisiä vaikutuksia ja siten tappioita ja ilmastonsuojeluvajetta, ottaen huomioon mikroyritykset, pienet ja keskisuuret yritykset sekä maaseutualueet ja syrjäiset alueet kuten syrjäisimmät alueet ja saaret. Katastrofiriskien hallintaa, mukaan lukien pelastuspalvelujärjestelmiä kansallisella ja unionin tasolla, olisi vahvistettava ilmastoon liittyvien häiriöiden ehkäisemiseksi sekä niihin valmistautumiseksi ja vastaamiseksi.
- (22) Jokaisella on oikeus laadukkaisiin peruspalveluihin, joita ovat esimerkiksi vesihuolto-, puhtaanapito-, energia-, liikenne- ja rahoituspalvelut sekä digitaalinen tietoliikenne. Tällaisten palvelujen yhtäläiseen saatavuuteen olisi tarjottava tukea niitä tarvitseville ⁽³⁹⁾. Lisäksi kaikille tarvitseville olisi myös tarjottava sosiaalista vuokra-asuntoa tai laadukasta asumisapua ⁽⁴⁰⁾. Lisäksi pieni- ja keskituloiset kotitaloudet, heikossa asemassa olevat asiakkaat, mukaan lukien loppukäyttäjät, energiaköyhyydestä kärsivät tai sen uhkaamat ihmiset ja sosiaalisissa vuokra-asunnoissa asuvat ihmiset voivat hyötyä energiätehokkuus etusijalle -periaatteen soveltamisesta. Energiankuluttajien suojelemisen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen lisäksi tarvitaan erityistoimenpiteitä energiaköyhyyden perimmäisten syiden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi erityisesti edistämällä energiätehokkuuden parantamiseen suunnattuja investointeja, etenkin sosiaalisten vuokra-asuntojen alalla. Energiätehokkuusdirektiivin ⁽⁴¹⁾ ja rakennusten energiätehokkuutta koskevan direktiivin ehdotetut päivitykset ⁽⁴²⁾, joilla on tarkoitus käsitellä lisäksi peruskorjauksen muita kuin taloudellisia esteitä, kuten jakautuneita kannustimia, mukaan lukien omistajien ja vuokralaisten väliset järjestelyt ja yhteisomistusrakenteet.

Tässä yhteydessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota naisiin ja tiettyihin energiaköyhyydelle muita alttiimpiin ryhmiin, kuten vammaisiin henkilöihin, yksinhuoltajavanhempiin, ikääntyneisiin, lapsiin ja henkilöihin, jotka kuuluvat rodulliseen tai etniseen vähemmistöön. Olemassa oleviin ja uusiin liikkuvuushaasteisiin voidaan vastata tukitoimenpiteillä ja tarvittavan infrastruktuurin, kuten joukkoliikenteen, kehittämisellä. Kestävän liikkuvuuden ja erilaisten liikennemuotojen, kuten yksityisen ja julkisen liikenteen, kohtuuhintaisuus, saavutettavuus ja turvallisuus ovat keskeisiä tekijöitä varmistettaessa, että kaikki hyötyvät vihreästä siirtymästä ja ovat osa sitä. Kaupunkiliikenteellä on tässä yhteydessä merkittävä rooli, mikä käy ilmi myös 14 päivänä joulukuuta 2021 annetusta komission tiedonannosta "EU:n uusi kaupunkiliikenteen kehys".

⁽³⁷⁾ Ehdotus neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan unionin kehyksen uudistamisesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 563 final, pitää sisällään tällaisen energiatuotteiden ja sähkön verotuksen painopisteen siirtämisen ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin.

⁽³⁸⁾ Neuvoston suositus (EU) 2021/1004, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021, eurooppalaisen lapsitakuun perustamisesta (EUVL L 223, 22.6.2021, s. 14)

⁽³⁹⁾ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, 17. marraskuuta 2017 annettu Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission juhlallinen julistus, periaate 20.

⁽⁴⁰⁾ Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari, 17. marraskuuta 2017 annettu Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission juhlallinen julistus, periaate 19 a.

⁽⁴¹⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi energiätehokkuudesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 558 final.

⁽⁴²⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rakennusten energiätehokkuudesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 802 final.

- (23) Koko yhteiskunnan kattavalla oikeudenmukaisen siirtymän lähestymistavalla olisi tuettava politiikkatoimia tavalla, joka perustuu päätöksenteon koordinointiin ja tehostettuihin toimintavalmiuksiin kaikilla tasoilla ja kaikilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla ja joka antaa aktiivisen roolin alue- ja paikallisviranomaisille. Sen olisi myös perustuttava työmarkkinaosapuolten osallistumiseen kaikilla tasoilla ja kaikissa vaiheissa sekä kansalaisyhteiskunnan ja sidosryhmien tehokkaalle ja vaikuttavalle osallistumiselle. Tällaisella koordinoinnilla ja osallistumisella voitaisiin varmistaa, että Euroopan vihreän kehityksen ohjelman oikeudenmukaisuutta ja solidaarisuutta koskevat periaatteet sisällytetään alusta alkaen politiikan suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja seurantaan. Tämä tarjoaa perustan vihreää siirtymää edistävien osallistavien politiikkojen laajalle ja pitkäjänteiselle tuelle.
- (24) Vahva tietopohja on keskeisessä asemassa, kun otetaan käyttöön vakaalla pohjalla olevaa sosiaali- ja työmarkkinapolitiikkaa, jolla varmistetaan oikeudenmukainen ja osallistava siirtymä. Tältä osin määritelmien, käsitteiden, luokitusten ja menetelmien asteittainen yhdenmukaistaminen ja johdonmukaisuus, erityisesti komission suosituksen (EU) 2020/1563⁽⁴³⁾ perusteella, helpottaa arviointia ja niiden vertailtavuutta. Tutkimuksen ja innovoinnin alan lisätoimenpiteillä voidaan täydentää tietopohjaa, jota voidaan hyödyntää politiikassa ja julkisessa keskustelussa. Vuoropuhelu moninaisen yleisön ja keskeisten sidosryhmien kanssa esimerkiksi arviointien tuloksista, ennakoinnista ja seurannasta voi puolestaan edistää päätöksentekoa ja lisätä osallisuutta.
- (25) Asianmukaisia yksityiskohtaisia ja korkealaatuisia sekä sukupuolen mukaan luokiteltuja tietoja ja indikaattoreita tarvitaan erityisesti ilmastonmuutospolitiikan työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutusten arvioimiseksi. Tällaiset tiedot ja indikaattorit eivät ole tällä hetkellä kokonaisuudessaan saatavilla. Vaikka esimerkiksi energiaköyhyyden mittaamisessa on edistytty jonkin verran, liikenneköyhyyden arvioimiseksi voitaisiin kehittää indikaattoreita kansallisten olosuhteiden mukaisesti. Seuranta ja arviointia voidaan vahvistaa useilla toimilla, joissa keskitytään indikaattoreihin, tulostauluihin sekä pienimuotoisiin pilottihankkeisiin ja politiikkakokeiluihin. Toimien olisi perustuttava olemassa oleviin tulostauluihin, kuten sosiaali-indikaattoreiden tulostauluun ja Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tulostauluun, tai niissä olisi hyödynnettävä niitä. Tulostauluihin sisältyy merkityksellistä tietoa oikeudenmukaista siirtymää koskevan politiikan erityisistä näkökohdista.
- (26) Julkisen ja yksityisen rahoituksen optimaalinen ja tehokas käyttö sekä kaikkien saatavilla olevien resurssien mobilisointi ja tehokas hyödyntäminen ovat erityisen tärkeitä vihreästä siirtymästä johtuvien merkittävien investointitarpeiden vuoksi. Unionin tasolla asiaankuuluvia toimia tuetaan unionin talousarvion ja NextGenerationEU-välineen kautta. Ne toteutetaan seuraavien välineiden puitteissa: elpymis- ja palautumistukiväline, oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi, mukaan lukien oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF-rahasto), Euroopan sosiaalirahasto plussa (ESR+), Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), koheesiorahasto, koheesiota ja Euroopan alueita tukeva elpymisapu (REACT-EU-väline), Erasmus+-ohjelma ja Euroopan globalisaattorirahasto työttömiksi jääneille työntekijöille (EGR), Life-ohjelma, Horisontti Eurooppa -puiteohjelma, modernisaatio- ja innovointirahasto⁽⁴⁴⁾ ja yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) rahastot. Lisäksi komissio tukee jäsenvaltioita teknisen tuen välineellä, joka tarjoaa räätälöityä teknistä asiantuntemusta uudistusten suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, mukaan lukien niiden, jotka edistävät oikeudenmukaista siirtymää kohti hiilineutraaliutta.
- (27) Talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso on unionin talous- ja työllisyyspolitiikan koordinoitikehys. Sillä on elpymisvaiheessa ja vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi edelleen tämä rooli, joka rakentuu kilpailukykyisen kestävyuden neljän ulottuvuuden ympärille ja tukee kestävästä kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Komissio seuraa eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa tarkasti sosioekonomisia tuloksia ja vaikutuksia sekä ehdottaa tarvittaessa kohdennettuja maakohtaisia suosituksia sen varmistamiseksi, ettei ketään jätetä jälkeen. Ensisijaisena tavoitteena on täydentää elpymis- ja palautumistukivälineestä tuettuja toimenpiteitä. Tämän suosituksen seuranta tapahtuu siksi tilanteen mukaan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä, mukaan lukien asiaankuuluvien komiteoiden puitteissa näiden toimivaltaan kuuluvilla aloilla, ja perustuu asianmukaisiin arviointeihin, politiikan vaikutusten arviointiin ja tässä suosituksessa annettujen ohjeiden täytäntöönpanotilanteeseen. Seurantajärjestely ei aiheuta tarpeetonta hallinnollista rasitusta jäsenvaltioille.

⁽⁴³⁾ Komission suositus (EU) 2020/1563, annettu 14 päivänä lokakuuta 2020, energiaköyhyydestä (EUVL L 357, 27.10.2020, s. 35).

⁽⁴⁴⁾ Unionin talousarvion ja NextGenerationEurope-välineen ulkopuolella.

- (28) Lisäksi jäsenvaltioiden olisi osana kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmiansa luonnosta (vuonna 2023) ja lopullista päivitystä (vuonna 2024) asetuksen (EU) 2018/1999 14 artiklan mukaisesti hyödynnettävä tätä suositusta tarkastellakseen työllisyyden, sosiaalisten ja jakeluun liittyvien vaikutusten arviointien ja oikeudenmukaista siirtymää koskevien näkökohtien sisällyttämistä energiaunionin viiteen ulottuvuuteen ja tehostettava edelleen politiikkatoimenpiteitä kyseisten vaikutusten tarkastelemiseksi keskittyen erityisesti energiaköyhyyteen.
- (29) Lisäksi tämän suosituksen täytäntöönpanon seuranta voi perustua olemassa olevaan näyttöön vakiintuneissa monenvälisissä valvontaprosesseissa kuten eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa. Neuvosto tai komissio voi pyytää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 150 ja 160 artiklan mukaisesti työllisyyskomiteaa ja sosiaalisen suojelun komiteaa yhteistyössä muiden asiaankuuluvien komiteoiden, erityisesti talouspoliittisen komitean, kanssa tarkastelemaan tämän suosituksen täytäntöönpanoa toimivaltaansa kuuluvilla aloilla komission asianmukaisen raportoinnin ja muiden monenvälisen valvonnan välineiden perusteella. Komissio pyrkii myös tässä yhteydessä parantamaan sukupuolen mukaan luokitellun tiedon saatavuutta, päivittämään ja käyttämään olemassa olevia puitteita ja metodologista ohjausta, muun muassa energiaköyhyyden ja liikenneköyhyyden sekä ympäristöön liittyvän eriarvoisuuden mittaamiseksi sekä politiikkatoimenpiteiden tehokkuuden ja tosiasiallisten vaikutusten arvioimiseksi.

ON ANTANUT TÄMÄN SUOSITUKSEN::

TAVOITE

- 1) Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden mukaisesti tämän suosituksen tavoitteena on varmistaa, että unionin siirtyminen ilmastoneutraaliin ja ympäristön kannalta kestäväan talouteen vuoteen 2050 mennessä on oikeudenmukainen eikä jätä ketään jälkeen.
- 2) Jäsenvaltioita kehoitetaan tätä tarkoitusta varten hyväksymään ja panemaan täytäntöön tarvittaessa tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa kattavia ja johdonmukaisia toimenpidekokonaisuuksia, joissa käsitellään työllisyyttä ja sosiaalisia näkökohtia oikeudenmukaisen siirtymän edistämiseksi kaikissa politiikoissa, erityisesti ilmasto-, energia- ja ympäristöpolitiikoissa, sekä hyödyntämään optimaalisesti julkista ja yksityistä rahoitusta.

MÄÄRITELMÄT

- 3) Tässä suosituksessa sovelletaan seuraavia määritelmiä:
 - a) 'Vihreällä siirtymällä' tarkoitetaan unionin talouden ja yhteiskunnan siirtymistä kohti ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista ensisijaisesti toimintalinjojen ja investointien kautta eurooppalaisen ilmastolain, jossa asetetaan velvoite saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä, Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja kansainvälisten sitoumusten, mukaan lukien Pariisin sopimus, muut monenväliset ympäristösopimukset ja kestävä kehityksen tavoitteet, mukaisesti.
 - b) 'Ilmasto- ja ympäristötavoitteilla' tarkoitetaan seuraavia Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2020/852⁽⁴⁵⁾ säädettyjä kuutta tavoitetta: ilmastomuutoksen hillintä; ilmastomuutokseen sopeutuminen; vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu; siirtyminen kiertotalouteen; ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen; biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen.
 - c) 'Henkilöillä ja kotitalouksilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten' tarkoitetaan niitä, joiden tosiasiallista pääsyä laadukkaisiin työpaikkoihin, mukaan lukien itsenäinen ammatinharjoittaminen, ja/tai koulutukseen ja/tai kunnolliseen elintasoon ja peruspalveluihin on merkittävästi rajoitettu tai se on vaarassa rajoittua vihreän siirtymän suorana tai välillisenä seurauksena.

⁽⁴⁵⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta (EUVL L 198, 22.6.2020, s. 13) (luokitusjärjestelmäasetus), joka tarjoaa yhteisen luokitusjärjestelmän kestäväälle taloudelliselle toiminnalle.

- d) 'Haavoittuvassa asemassa olevilla ihmisillä ja kotitalouksilla' tarkoitetaan niitä, jotka vihreästä siirtymästä riippumatta kohtaavat tilanteita tai ovat vaarassa joutua tilanteisiin, joissa pääsy laadukkaisiin työpaikkoihin, mukaan lukien itsenäinen ammatinharjoittaminen, ja/tai koulutukseen ja/tai kunnolliseen elintasoon ja peruspalveluihin on rajoitettu, minkä vuoksi heillä/niillä on heikot valmiudet sopeutua vihreän siirtymän seurauksiin.
- e) 'Mikroyrityksillä sekä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä' tarkoitetaan yrityksiä, mukaan lukien yksinyrittäjät, joiden palveluksessa on enintään 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa ja/tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa, komission asetuksen (EU) N:o 651/2014⁽⁴⁶⁾ liitteessä I olevan 3–6 artiklan mukaisesti laskettuna.
- f) 'Energiaköyhyydellä' tarkoitetaan sitä, että kotitaloudella on puutetta energiaperuspalveluista, joilla voidaan taata kohtuullinen elintaso ja terveys, mukaan lukien riittävä lämmitys, jäähdytys, valaistus ja sähkölaitteiden käyttöön tarvittava energia, kulloisessakin kansallisessa tilanteessa ja nykyinen sosiaalipolitiikka ja muut asiaankuuluvat politiikat huomioon ottaen⁽⁴⁷⁾; tässä suosituksessa sovelletaan energiaköyhyyden määritelmää, jollei Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/27/EU⁽⁴⁸⁾, jota saatetaan muuttaa tai joka saatetaan korvata komission 14 päivänä heinäkuuta 2021 annetun ehdotuksen⁽⁴⁹⁾ tuloksena, sisällä kyseisestä käsitteestä muuta määritelmää, missä tapauksessa kyseistä määritelmää sovelletaan tätä suositusta sovellettaessa.
- g) 'Peruspalveluilla' tarkoitetaan laadukkaita palveluita, joihin sisältyvät vesihuolto-, puhtaanapito-, energia-, liikenne-, liikkuvuus- ja rahoituspalvelut sekä digitaalinen tietoliikenne; tällaisten palvelujen saatavuuteen on tarjottava tukea sitä tarvitseville Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteen 20 mukaisesti, ja samalla olisi tarjottava mahdollisuuksia kustannussäästöihin muun muassa uudelleenkäyttöä, korjaamista, lahjoittamista ja jakamista edistävien palvelujen avulla.
- h) 'Toimenpidekokonaisuudella' tarkoitetaan kattavaa ja johdonmukaista politiikkatoimien kokonaisuutta, jossa työllisyyden, osaamisen ja sosiaalipolitiikan toimet yhdistetään ilmasto-, energia-, liikenne- ja ympäristöpolitiikkoihin sekä muihin vihreän siirtymän politiikkoihin hyvin koordinoitulla monialaisella lähestymistavalla, joka perustuu yhteen tai useampaan kansalliseen strategiaan ja/tai toimintasuunnitelmaan ja jossa hyödynnetään tarvittaessa unionin ja kansallisen tason koordinointi- ja hallintomekanismeja.

OIKEUDENMUKAISTA VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ KOSKEVAT TOIMENPIDEKOKONAIUUDET

- 4) Jotta voidaan aktiivisesti tukea laadukasta työllisyyttä oikeudenmukaista siirtymää varten ja perustaa toimet suositukseen (EU) 2021/402, jäsenvaltioita kannustetaan tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä, joilla tuetaan henkilöitä, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, ja tarvittaessa tarjotaan heille tukea siirtyä työsuhteen tai itsenäisen ammatinharjoittamisen avulla kohti ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävää taloudellista toimintaa:
- a) tuetaan tehokkaasti laadukkaiden työpaikkojen saatavuutta ja säilymistä erityisesti työllisyyspalveluin, mukaan lukien räätälöity työnhakuneuvonta ja oppimiskurssit, joilla kehitetään tarvittaessa myös vihreitä ja digitaalisia taitoja; tarkastellaan myös hyvin suunniteltuja, kohdennettuja ja aikasidonnaisia työllistymisohjelmia, joilla valmennetaan edunsaajia, erityisesti aliedustettuihin ryhmiin kuuluvia henkilöitä ja haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, koulutuksen avulla jatkuvaan työmarkkinoille osallistumiseen;

⁽⁴⁶⁾ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (EUVL L 187, 26.6.2014, s. 1).

⁽⁴⁷⁾ Vaikka 'heikossa asemassa olevien asiakkaiden' käsite on jätetty jäsenvaltioiden määriteltäväksi, se käsittää kotitaloudet, jotka eivät kykene lämmittämään tai jäähdyttämään kotiaan riittävästi ja/tai joilla on maksamattomia sähkö-, kaas- ja vesilaskuja, kuten energiaköyhyydestä annetussa komission suosituksessa esitetään, C(2020) 9600 final (EUVL L 357, 27.10.2020, s. 35).

⁽⁴⁸⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/27/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, energiatehokkuudesta, direktiivien 2009/125/EY ja 2010/30/EU muuttamisesta sekä direktiivien 2004/8/EY ja 2006/32/EY kumoamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012, s. 1).

⁽⁴⁹⁾ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi energiatehokkuudesta (uudelleenlaadittu), COM(2021) 558 final.

- b) hyödynnetään tehokkaasti kohdennettuja ja hyvin suunniteltuja työhönotto- ja siirtymäkannustimia, muun muassa tarkastelemalla palkka- ja työhönottotukien ja sosiaaliturvamaksuihin liittyvien kannustimien riittävää käyttöä, jotta tuetaan eri alojen työmarkkinasiirtymiä ja eri maiden ja alueiden välistä työvoiman liikkuvuutta, ottaen huomioon vihreän siirtymän mahdollisuudet ja haasteet;
- c) edistetään yrittäjyyttä, mukaan lukien yritykset ja kaikki muut yhteisötalouden ⁽⁵⁰⁾ organisaatiot, erityisesti alueilla, joilla on siirtymähaasteita, ja tarvittaessa aloilla, jotka edistävät ilmasto- ja ympäristötavoitteita kuten kiertotaloutta, kiinnittäen erityistä huomiota naisten yrittäjyyteen. Tuessa olisi yhdistettävä taloudellisia toimenpiteitä, kuten avustuksia, lainoja tai pääomaa, ja muita kuin taloudellisia toimenpiteitä, kuten koulutus- ja neuvontapalveluja kiinnittäen erityistä huomiota tietoisuuden lisäämiseen liittyviin toimiin, räätälöidysti yrityksen elinkaaren kuhunkin vaiheeseen; tuen olisi oltava osallistavaa ja aliedustettujen ja muita heikommassa asemassa olevien ryhmien saatavilla;
- d) edistetään laadukkaiden työpaikkojen luomista erityisesti alueilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, ja tarvittaessa aloilla, joilla edistetään ilmasto- ja ympäristötavoitteita, kuten kiertotaloudessa, helpottamalla rahoituksen saatavuutta ja markkinoillepääsyä mikroyrityksille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille, erityisesti niiden toimiessa ilmasto- ja ympäristötavoitteiden hyväksi, kilpailukyvyyn, innovointiin ja laadukkaiden työpaikkojen edistämiseksi koko sisämarkkinoilla, myös aloilla ja ekosysteemeissä, joilla on strategista merkitystä kansallisissa ja paikallisissa yhteyksissä;
- e) analysoidaan vihreän siirtymän vaikutusta työterveyteen ja -turvallisuuteen ja edistetään vastaavasti toimenpiteitä, joilla puututaan uusiin riskeihin tai olemassa olevien riskien mahdolliseen pahenemiseen, ottaen huomioon 28 päivänä kesäkuuta 2021 annetun komission tiedonannon ”Työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva EU:n strategiakehys 2021–2027 - Työturvallisuus ja -terveys muuttuvassa työelämässä”;
- f) varmistetaan työoloja, erityisesti työterveyttä ja -turvallisuutta, työn organisointia ja työntekijöiden osallistumista koskevien nykyisten sääntöjen tehokas täytäntöönpano ja valvonta, jotta siirtymän aikana voidaan turvata oikeudenmukaiset työolot ja työpaikkojen laatu, myös ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävissä taloudellisissa toiminnassa;
- g) edistetään sosiaalisesti vastuullisia käytäntöjä julkisissa hankinnoissa ⁽⁵¹⁾ muun muassa sellaisten sosiaalisten hankintaperusteiden avulla, joilla luodaan mahdollisuuksia henkilöille, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, ja edistetään samalla vihreitä hankintaperusteita;
- h) säädetään työntekijöiden ja heidän edustajiensa täysimääräisestä ja merkityksellisestä osallistumisesta, mukaan lukien tiedottaminen ja kuuleminen, kaikilla tasoilla muutosten ennakointiin ja rakenneuudistusprosessien hallinnointiin, mukaan lukien vihreään siirtymään liittyvät prosessit, muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskevan komission 13 päivänä joulukuuta 2013 antaman tiedonannon ”Muutosten ennakointia ja rakenneuudistusta koskeva EU:n laatukehys” mukaisesti.
- 5) Jotta voidaan varmistaa yhtäläinen pääsy laadukkaaseen, kohtuuhintaiseen ja osallistavaan koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen sekä yhtäläiset mahdollisuudet, myös sukupuolten tasa-arvon vahvistamiseksi, jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä, jotka toteutetaan tiiviissä yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa kunnioittaen näiden riippumattomuutta, jotta erityisesti tuetaan ihmisiä ja kotitalouksia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, ja etenkin niitä, jotka ovat haavoittuvassa asemassa.
- a) sisällytetään vihreän siirtymän työllisyys- ja sosiaaliset näkökohdat, mukaan lukien mahdollinen työvoimapula, osaamishaasteita koskevien asiaankuuluvien kansallisten strategioiden kehittämiseen ja täytäntöönpanoon esimerkiksi Euroopan osaamishjelman puitteissa ja tuetaan sidosryhmäkumppanuuksien perustamista ja koordinoidaan kyseisiä kumppanuuksia, myös osaamissopimuksien puitteissa, varmistaen erityisesti, että taidot ovat sellaisten asiaankuuluville teollisille ekosysteemeille yhteisesti luotujen siirtymäväylien keskiössä, joilla edistetään ilmasto- ja ympäristötavoitteita;

⁽⁵⁰⁾ Komission tiedonanto, annettu 9 päivänä joulukuuta 2021, ”Ihmisten hyväksi toimivan talouden rakentaminen: yhteisötalouden toimintasuunnitelma”.

⁽⁵¹⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/882, annettu 17 päivänä huhtikuuta 2019, tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista (EUVL L 151, 7.6.2019, s. 70); komission tiedonanto ”Sosiaalinen ostaminen: opas sosiaalisten näkökohtien huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa – 2. laitos” (EUVL C 237, 18.6.2021, s. 1).

- b) kehitetään ajan tasalla olevan työmarkkinoita ja osaamista koskevan tiedon hankintaa ja ennakkointia sekä tunnistetaan ja ennakoitaan ammattikohtaisia ja monialaisia taitotarpeita; hyödynnetään olemassa olevia välineitä ja aloitteita, mukaan lukien työmarkkinaosapuolten ja asiaankuuluvien sidosryhmien asiantuntemus ja niiden kanssa tehtävä yhteistyö; harkitaan opetussuunnitelmien mukauttamista kansallisten ja alueellisten olosuhteiden mukaisesti vihreän siirtymän tarpeisiin ja koulu- ja uraohjauksen tarjoamista vastaavasti;
- c) tarjotaan laadukasta, saavutettavaa, kohtuuhintaista ja osallistavaa peruskoulutusta, mukaan lukien ammatillinen koulutus, joka tarjoaa oppijoille vihreän siirtymän edellyttämiä taitoja ja osaamista. Kestävyyssaiheista perehtymistä, mukaan lukien tiede, teknologia, tekniikka ja matematiikka (STEM-aineet), tieteidenväliset lähestymistavat ja digitaaliset taidot, olisi pidettävä opetussuunnitelmien ja koulutusohjelmien erottamattomana osana ja sitä olisi tarpeen mukaan edistettävä; toteutetaan vammaisille henkilöille, naisille, vähäisen osaamistason työntekijöille ja muille tällä hetkellä kyseisillä ammattialoilla aliedustettuina oleville ryhmille suunnattuja erityistoimia ja edistetään heidän uraansa;
- d) otetaan käyttöön tai vahvistetaan oppisopimuskoulutuksen ja mahdollisuuksien mukaan palkallisen laadukkaan harjoittelun ja työn varjostamisen, jossa painotetaan vahvasti koulutusta, tukijärjestelmiä etenkin mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten osalta, mukaan lukien ne, jotka edistävät ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista, sekä niiden alojen osalta, joilla on erityisiä osaamisvajaita, kuten rakentamisen ja tieto- ja viestintä-tekniikan alat. Tällaisia järjestelmiä olisi seurattava ja arvioitava kansallisesti tai alueellisesti ja niillä olisi turvattava työpaikkojen laatu ottaen huomioon neuvoston suositukset 2018/C 153/01 ⁽⁵²⁾ ja 2014/C 88/01 ⁽⁵³⁾.
- e) lisätään aikuisten osallistumista koulutukseen koko työelämän ajan vihreää siirtymää koskevien osaamisen parantamisen ja uudelleen koulutuksen tarpeita vastaavasti; tämä voidaan toteuttaa varmistamalla, että tukea on saatavilla työpaikkakoulutukseen, ammatilliseen siirtymään ja monialaisiin taitoihin, jotta erityisesti helpotetaan siirtymistä kasvusuuntaisiin aloihin ja taloudelliseen toimintaan; annetaan yksilöille mahdollisuus hakea tarpeisiinsa räätälöityä koulutusta muun muassa vihreän siirtymän edellyttämiä taitoja käsittelevillä lyhyillä ja laatuvarmistetuilla kursseilla; harkitaan tätä varten mahdollisuutta tarjota palkallista koulutusvapaata ja uraohjausta sekä perustaa yksilöllisiä oppimistilejä ottaen huomioon neuvoston suosituksen, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022 ⁽⁵⁴⁾, ja tuetaan lyhyiden, laatuvarmistettujen ja laajalti tunnustettujen kursseiden kehittämistä ottaen huomioon suosituksen, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022 ⁽⁵⁵⁾.
- 6) Jotta varmistetaan veroetusjärjestelmien ja sosiaaliturvajärjestelmien, mukaan lukien sosiaalista osallisuutta edistävä politiikka, jatkuva oikeudenmukaisuus vihreän siirtymän yhteydessä ja ottaen tapauksen mukaan huomioon neuvoston suositus 2019/C 387/01 ⁽⁵⁶⁾, jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä, joilla tuetaan ihmisiä ja kotitalouksia, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti niitä, jotka ovat haavoittuvassa asemassa, jotta tuetaan työmarkkinasiirtymiä, mukaan lukien siirtymät ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävään taloudelliseen toimintaan, sekä ehkäistään ja lievennetään energia- ja liikenneköyhyyttä kansallisten olosuhteiden mukaisesti ja hillitään politiikkatoimien haitallisia vaikutuksia:
- a) arvioidaan ja tarvittaessa mukautetaan verotusjärjestelmiä ilmastoneutraaliuteen siirtymisestä aiheutuvien haasteiden huomioon ottamiseksi, erityisesti siirtämällä verorasitusta pois työstä ja kaventamalla matalan ja keskitulotason ryhmien verokiilaa siirtyen muihin verolähteisiin, jotka edistävät ilmasto- ja ympäristötavoitteita, ehkäisevät ja lieventävät haitallisia vaikutuksia, säilyttävät välittömän verotuksen progressiivisen luonteen ja turvaavat asianmukaisten sosiaaliturva- ja investointitoimenpiteiden rahoituksen erityisesti vihreään siirtymään tähtäävien toimenpiteiden osalta;

⁽⁵²⁾ Neuvoston suositus 2018/C 153/01, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2018, laadukkaan ja tehokkaan oppisopimuskoulutuksen eurooppalaisista puitteista (EUVL C 153, 2.5.2018, s. 1).

⁽⁵³⁾ Neuvoston suositus 2014/C 88/01, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2014, harjoittelun laatuvarmistuksesta (EUVL C 88, 27.3.2014, s. 1).

⁽⁵⁴⁾ Neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, yksilöllisistä oppimistileistä (Ks. tämän virallisen lehden sivu 26).

⁽⁵⁵⁾ Neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, eurooppalaisesta lähestymistavasta mikrotutkintoihin elinikäisen oppimisen ja työllistävyyden tukemiseksi (Ks. tämän virallisen lehden sivu 10).

⁽⁵⁶⁾ Neuvoston suositus 2019/C 387/01, annettu 8 päivänä marraskuuta 2019, sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (EUVL C 387, 15.11.2019, s. 1).

- b) tarkastellaan uudelleen ja tarvittaessa mukautetaan sosiaalisen suojelun järjestelmiä, mukaan lukien sosiaalista osallisuutta edistäviä politiikkoja, vihreän siirtymän aiheuttamien työllisyys-, sosiaali- ja terveyshaasteiden huomioon ottamiseksi. Tarkastellaan tämän vuoksi, miten riittävä toimeentuloturva, mukaan lukien työpaikasta toiseen siirtymistä koskevat innovatiiviset järjestelmät, työttömyysetuudet ja vähimmäistulojärjestelmät, voidaan parhaiten varmistaa ja mukauttaa vihreän siirtymän tarpeisiin; varmistetaan myös laadukkaiden, kohtuuhintaisten ja helposti saatavilla olevien sosiaali-, terveys- ja pitkäaikaishoitopalvelujen tarjonta etenkin niitä henkilöitä ja kotitalouksia varten, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti investoimalla lastenhoidon, pitkäaikaishoidon ja terveydenhuollon sosiaaliseen infrastruktuuriin;
- c) tarjotaan tarvittaessa – ja täydentäen 7 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, kun niitä käytetään – kohdennettua ja väliaikaista suoraa tulotukea erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja kotitalouksille epäsuotuisan tulo- ja hintakehityksen lieventämiseksi, mikä liittyy myös parempiin kannustimiin saavuttaa kiireesti tarvittavat ilmasto- ja ympäristötavoitteet ja säilyttää samalla vihreää siirtymää tukevat hintasignaalit; tämän vuoksi varmistetaan, että kyseisille toimenpiteille on saatavilla asianmukaista rahoitusta, muun muassa parantamalla julkisten menojen laatua sekä hyödyntämällä mahdollisimman tehokkaasti asiaankuuluvia unionin varoja sekä muun muassa energia- ja ympäristöveroista ja EU:n päästökauppajärjestelmästä saatavia budjettivaroja;
- d) parannetaan kotitalouksien ja yritysten, erityisesti mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten, riskitietoisuutta sekä riskinvähentämis- ja riskinsiirtoratkaisuja erityisesti varmistamalla vakuutusratkaisujen saatavuus ja kohtuuhintaisuus etenkin haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten ja kotitalouksien osalta.
- 7) Jotta varmistetaan kohtuuhintaisten peruspalvelujen ja asumisen saatavuus niitä ihmisiä ja kotitalouksia varten, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä ja kotitalouksia sekä siirtymähaasteiden kanssa painivilla alueilla eläviä ihmisiä ja kotitalouksia varten, jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan seuraavia toimenpiteitä:
- a) otetaan käyttöön julkista ja yksityistä rahoitustukea ja tarjotaan kannustimia uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen tehtäviin yksityisiin investointeihin täydentäen kannustimia kuluttajaneuvonnalla, jotta kuluttajat voivat paremmin hallita energiankäyttöään ja tehdä tietoon perustuvia päätöksiä energiansäästöistä energialaskujensa pienentämiseksi, keskittyen haavoittuviin kotitalouksiin ja yhteisöihin; tätä varten varmistetaan, että kyseisille toimenpiteille on saatavilla asianmukaista rahoitusta, muun muassa parantamalla julkisten menojen laatua sekä hyödyntämällä mahdollisimman tehokkaasti asiaankuuluvia unionin varoja sekä muun muassa energia- ja ympäristöveroista ja EU:n päästökauppajärjestelmän tuloista saatavia budjettivaroja;
- b) ehkäistään ja lievennetään energiaköyhyyttä edistämällä ja toteuttamalla energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä, mukaan lukien julkiset ja yksityiset investoinnit asuntojen korjaustöiden edistämiseksi, myös sosiaalisen asuntotuotannon alalla ⁽⁵⁷⁾; tarjotaan tätä varten hyvin suunniteltuja kannustimia, avustuksia ja lainoja sekä niihin liittyvää neuvontaa myös mikroyrityksille sekä pienille ja keskisuurille yrityksille sekä kiinnitetään asianmukaista huomiota kannustimiin erityisesti omistajien ja vuokralaisten keskuudessa ja asumiskustannusten kehitykseen erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien osalta;
- c) lisätään energiankuluttajien, myös haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien, vaikutusmahdollisuuksia kehittämällä omavaraisuutta uusiutuvia energialähteitä koskevien yksittäisten järjestelyjen ja muiden palvelujen avulla kansalaisten energiayhteisöjen ⁽⁵⁸⁾ kautta ja toteuttamalla samalla koulutus-toimenpiteitä ja kampanjoita, joissa keskitytään erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla, mukaan lukien syrjäisimmät alueet, ja saarilla asuviin kuluttajiin;

⁽⁵⁷⁾ Komission tiedonanto, annettu 18 päivänä helmikuuta 2022, ”Vuoden 2022 suuntaviivat ilmastotoimiin, ympäristönsuojeluun ja energia-alalle myönnettävälle valtioneulle” soveltuvin osin.

⁽⁵⁸⁾ ”Kansalaisten energiayhteisö” on määritelty sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta 5 päivänä kesäkuuta 2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944 (EUVL L 158, 14.6.2019, s. 125) 2 artiklan 11 alakohdassa.

- d) ennaltaehkäistään ja torjutaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien liikkuvuuden ja liikenteen osalta kohtaamia haasteita ja esteitä erityisesti maaseudulla sekä syrjäisillä ja matalan tulotason alueilla, mukaan lukien syrjäisimmät alueet ja saaret, ja kaupungeissa asianmukaisilla politiikka- ja tukitoimenpiteillä sekä kehittämällä tarvittavaa infrastruktuuria, jotta voidaan parantaa tärkeitä yhteyksiä koulutuksen, terveydenhuollon, laadukkaiden työpaikkojen ja sosiaalisen osallistumisen pariin; varmistetaan erityisesti vähäpäästöisen julkisen liikenteen saatavuus ja säännöllinen liikennöinti sekä tarvittaessa edistetään yksityisessä liikkuvuudessa kestävien liikennemuotojen ⁽⁵⁹⁾ käyttöönottoa keskittyen kohtuuhintaisuuteen, saavutettavuuteen ja turvallisuuteen;
- e) helpotetaan kestävän kulutuksen mahdollisuuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville ihmisille ja kotitalouksille, etenkin lapsille, ravitsemus mukaan luettuna, ja edistetään kiertotalouteen liittyviä kustannussäästömahdollisuuksia; säädetään tätä varten tehokkaista kannustimista ja välineistä, kuten sosiaalisen innovoinnin toimista ja paikallisista aloitteista, tuetaan uudelleenkäyttöä, korjaamista, lahjoittamista ja jakamista edistäviä järjestelmiä, myös yhteisötalouden organisaatioiden kautta, ja lisätään ympäristökestävyyttä koskevaa koulutusta ja tietoisuutta kaikenikäisten oppijoiden keskuudessa ja kaikilla koulutuksen tasoilla ja kaikissa koulutusmuodoissa.

VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ TUKEVAT POLIITTISIA TOIMIA KOSKEVAT MONIALAISET OSATEKIJÄT

- 8) Jotta vihreää siirtymää voitaisiin edistää osallistavalla ja demokraattisella tavalla sisällyttämällä oikeudenmukaisen siirtymän tavoitteet päätöksentekoon alusta alkaen kaikilla tasoilla ja varmistamalla, että oikeudenmukaista siirtymää koskevaan politiikkaan sovelletaan tehokasta koko yhteiskunnan kattavaa lähestymistapaa, jäsenvaltioita kehoitetaan toteuttamaan seuraavat toimenpiteet:
- a) koordinoidaan päätöksentekoa kaikilla tasoilla ja kaikilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla, mukaan lukien tutkimus ja innovointi, jotta voidaan luoda yhdenmety ja suotuisa toimintakehys, jossa kiinnitetään asianmukaista huomiota jakamavaikutuksiin sekä myönteisiin ja kielteisiin heijastusvaikutuksiin, myös rajat ylittävillä alueilla, ja johon mahdollisuuksien mukaan sisällytetään asianmukaisia ja järjestelmällisiä arviointistrategioita, mukaan lukien ennako- ja jälkiarvioinnit;
- b) kannustetaan alue- ja paikallisviranomaisia aktiiviseen rooliin oikeudenmukaista siirtymää koskevan politiikan laatimisessa, täytäntöönpanossa ja seurannassa, koska ne ovat lähimpänä kansalaisia ja paikallisia yrityksiä;
- c) otetaan työmarkkinaosapuolet kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla – kunnioittaen niiden riippumattomuutta – aktiivisesti mukaan kaikkiin tämän suosituksen mukaisiin päätöksenteko- ja täytäntöönpanovaiheisiin, tarvittaessa myös työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun ja työehtosopimusneuvottelujen avulla; edistetään myös työmarkkinaosapuolten täysipainoista osallistumista päivitetyn uuden teollisuusstrategian mukaisten teollisten ekosysteemien siirtymäväylien suunnitteluun ja toteuttamiseen.
- d) annetaan tukea ja mahdollisuuksia ihmisille, erityisesti naisille sekä kansalaisyhteiskunnalle ja sidosryhmille, myös haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, vammaisia henkilöitä, nuoria ja lapsia edustaville järjestöille, jotka vaativat kiireellisiä ilmastotoimia, ja yhteisötalouden toimijoille, myös ”eurooppalaisen ilmastosopimuksen ⁽⁶⁰⁾” kautta, jotta nämä voivat osallistua päätöksentekoon, politiikan suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, myös hyödyntämällä uusia osallistavia malleja, joihin haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset voivat osallistua;
- e) vahvistetaan asiaankuuluvien julkisten palvelujen toiminnallisia valmiuksia tarjota tehokasta ohjausta ja tukea oikeudenmukaista siirtymää koskevaa politiikkaa varten; vahvistetaan erityisesti julkisia työvoimapalveluja työmarkkinasiirtymien ja osaamista koskevan tiedon hankinnan tukemiseksi sekä tuetaan työsuojeluviranomaisia työolosuhteiden turvaamiseksi; lisäksi käytetään tarvittaessa sosiaali- ja terveyspalveluja erityisesti työmarkkina-siirtymien tukemiseen ja energiaköyhyyteen puuttumiseen;

⁽⁵⁹⁾ Komission tiedonanto, annettu 9 päivänä joulukuuta 2020, ”Kestävän ja älykkään liikkuvuuden strategia – Euroopan liikenne tulevaisuuden raiteelle”.

⁽⁶⁰⁾ Komission tiedonanto, annettu 9 päivänä joulukuuta 2020, ”Eurooppalainen ilmastosopimus”.

- f) tuetaan oikeudenmukaista vihreää siirtymää myös kolmansissa maissa kestäväen kehityksen ja köyhyyden poistamiseen tähtäävien toimien yhteydessä esimerkiksi hyväksymällä siirtymää koskevaa politiikkaa, jossa otetaan huomioon politiikan vaikutus kolmansiin maihin, ja jatkamalla yhteistyötä sidosryhmien ja maailmanlaajuisen kumppanuuksien kanssa.
- 9) Jotta varmistetaan niiden tietojen ja tietopohjan saatavuus ja laatu, joita tarvitaan vakaan sosiaali- ja työmarkkinapolitiikan toteuttamiseksi, jotta varmistetaan oikeudenmukainen siirtyminen ilmastoneutraaliuteen, jäsenvaltioita kehoitetaan toteuttamaan seuraavat toimenpiteet:
- a) vahvistetaan oikeudenmukaista siirtymää koskevien politiikkojen tietopohjaa muun muassa edistämällä tarvittaessa määritelmien, käsitteiden ja menetelmien asteittaista yhdenmukaistamista ja johdonmukaisuutta, myös suosituksen (EU) 2020/1563 ja energiaköyhyyttä ja haavoittuvia kuluttajia koskevia kysymyksiä käsittelevän koordinoitiryhmän seurantatoimien perusteella sekä hyödyntämällä politiikan vaikutustenarviointeja varten käytettävissä olevia menetelmiä; sisällytetään myös erityisesti vihreää siirtymää edistävää osaamista, tehtäviä ja työpaikkoja koskevia arviointi- ja tiedonkeruustrategioita, joiden yhteydessä käytetään sukupuolen mukaan luokiteltuja tietoja, asiaankuuluvien politiikkatoimien ja lainsäädäntöaloitteiden valmisteluun ja suunnitteluun;
- b) kehitetään luotettavia ja läpinäkyviä työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutusten arviointeja (ennakkoarviointeja) ja valtavirtaistetaan niiden käyttö osana kansallisia ilmasto-, energia- ja ympäristöuudistuksia ja -toimenpiteitä;
- c) varmistetaan tehokas ja läpinäkyvä seuranta ja riippumaton arviointi (jälkiarviointi) ilmasto- ja ympäristötavoitteita edistävien kansallisten uudistusten ja toimenpiteiden työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutuksista sekä otetaan työmarkkinaosapuolet ja muut sidosryhmät mukaan arviointikysymysten määrittämiseen ja tarvittaessa arviointi- ja kuulemisstrategioiden suunnitteluun ja täytäntöönpanoon;
- d) vahvistetaan tutkimus- ja innovointitoimia alueellisella, kansallisella ja unionin tasolla muun muassa Horisontti Eurooppa -puiteohjelman ja Euroopan tutkimusalueen toimintapoliittisen ohjelman mukaisten toimien⁽⁶¹⁾ rahoituksen avulla, jotta voidaan parantaa ilmastonmuutospoliittisen makrotaloudellisen, työllisyys- ja sosiaalisen ulottuvuuden mallintamista ja arviointia; edistetään työmarkkinaosapuolten osallistumista täytäntöönpanoon asiaankuuluvissa tutkimus- ja innovointitoimissa, erityisesti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman missioiden "Ilmastonmuutokseen sopeutuminen" ja "Ilmastoneutraalit ja älykkäät kaupungit" puitteissa, jotka voivat auttaa kehittämään käytännön ratkaisuja vihreän siirtymän tukemiseksi alueellisella ja paikallisella tasolla; hyödynnetään paremmin olemassa olevia indikaattoreita ja seurantakehyksiä ja edistetään tarvittaessa vihreää siirtymää edistävää osaamista, tehtäviä ja työpaikkoja koskevien indikaattoreiden kehittämistä unionin tasolla.
- e) esitellään arviointi-, ennakointi- ja seurantatoimien tulokset yleisölle säännöllisin väliajoin ja järjestetään työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien kanssa näkemysten vaihtoa tärkeimmistä tuloksista ja mahdollisista mukautuksista.

JULKISEN JA YKSITYISEN RAHOITUKSEN OPTIMAALINEN KÄYTTÖ

- 10) Jotta voidaan tarjota kustannustehokasta investointi- ja rahoitustukea myös pienille ja keskisuurille yrityksille valtiontukikehyksen mukaisesti oikeudenmukaisen vihreän siirtymän sosiaalisiin ja työmarkkinanäkökohtiin vastaamiseksi sekä samalla hyödyntää käytettävissä olevien ohjelmien ja välineiden välistä synergiaa ja keskittyä alueisiin ja teollisiin ekosysteemeihin, joihin siirtymä vaikuttaa eniten, jäsenvaltioita kehoitetaan toteuttamaan seuraavat toimenpiteet:
- a) pannaan kaikilta osin täytäntöön elpymis- ja palautumissuunnitelmien mukaiset asiaankuuluvat uudistukset ja investoinnit ja varmistetaan täydentävyys muiden rahastojen kanssa;

⁽⁶¹⁾ Ks. 26 päivänä marraskuuta 2021 annetut neuvoston päätelmät eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) tulevasta hallinnoinnista. Päätelmissä hahmotellaan ERAn toimintapoliittinen ohjelma 2022–2024, mukaan lukien houkuttelevia ja kestäviä tutkijanuria koskeva toimi 4, tietämyksen hyödyntämisen tehostamista koskeva toimi 7, vihreän/digitaalisen siirtymän nopeuttamista koskeva toimi 12 ja T&I-investointeja ja -uudistuksia koskeva toimi 20.

- b) hyödynnetään kaikkia asiaankuuluvia välineitä ja rahoitusvaihtoehtoja, myös teknistä apua, ja varmistetaan niiden yhdenmukainen ja optimaalinen käyttö jäsenvaltioissa ja unionissa asiaankuuluvien toimien ja investointien tukemiseksi; unionin rahoitusvälineitä ovat erityisesti koheesiopolitiikan rahastot, oikeudenmukaisen siirtymän mekanismi, InvestEU-rahasto, Horisontti Eurooppa -puiteohjelma, teknisen tuen väline, Erasmus+, Euroopan globalisaattiorahasto työttömiksi jääneille työntekijöille (EGR), Life-ohjelma, innovaattiorahasto ja modernisaattiorahasto;
- c) varataan ja otetaan käyttöön riittävästi kansallisia resursseja, jotta voidaan edistää sellaisten kattavien toimenpidekokonaisuuksien täytäntöönpanoa, joilla mahdollistetaan oikeudenmukainen vihreä siirtymä; kyseisiä toimenpiteitä olisi rahoitettava asianmukaisesti muun muassa parantamalla julkisten menojen laatua, ottamalla käyttöön lisää yksityistä rahoitusta ja/tai käyttämällä täydentäviä julkisen talouden rahoituslähteitä hyödyntäen myös päästökaupasta saatavia lisätuloja; erityisesti EU:n päästökauppajärjestelmästä kertyviä tuloja voitaisiin käyttää myös sellaisten toimenpiteiden rahoittamiseen, joilla hillitään vihreän siirtymän sosiaalisia haittavaiikutuksia; otetaan vihreän budjetoinnin käytäntöjen kehittämisessä huomioon työllisyys-, sosiaali- ja jakaumaa koskevat näkökohdat;
- d) Jaetaan muiden jäsenvaltioiden kanssa parhaita käytäntöjä esimerkiksi ohjelma-asiakirjojen kehittämiseksi unionin yksittäisten varojen osalta tai asiaankuuluvien kansallisten strategioiden ja hankkeiden kehittämiseksi.

OIKEUDENMUKAISTA VIHREÄÄ SIIRTYMÄÄ KOSKEVAT TULEVAT TOIMENPITEET

- 11) Tähän suosituksen liittyvien hyödyllisten seurantatoimien toteuttamiseksi neuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio aikoo:
- a) tehostaa edelleen näkemysten vaihtoa asianomaisten keskeisten sidosryhmien, ihmisten ja yhteisöjen kanssa sekä parhaiden käytäntöjen vaihtoa, myös teollisten ekosysteemien siirtymäväylien ⁽⁶²⁾ yhteydessä, erityisesti rajat ylittävissä yhteyksissä ja keskittyen alueisiin ja sektoreihin, joihin kohdistuu suurin vaikutus;
- b) tukea oikeudenmukaista siirtymää koskevien jäsenvaltiopolitiikkojen asianmukaisuuden, johdonmukaisuuden ja tehokkuuden parantamista, mukaan lukien työllisyys-, sosiaali- ja jakaumaa koskevat näkökohdat, joita on tarkasteltava kansallisten suunnitelmien ja pitkän aikavälin strategioiden suunnittelussa, täytäntöönpanossa, seurannassa ja arvioinnissa, mahdollisesti myös asetuksen (EU) 2018/1999 tulevan uudelleentarkastelun yhteydessä;
- c) tarkastella komission asetuksen (EU) No 651/2014 ⁽⁶³⁾ tarkistamisen yhteydessä, sillä asetuksen voimassaolon päättyy vuoden 2023 lopussa, onko saatavilla olevan näytön perusteella tarpeen höllentää sääntöjä, jotka koskevat tuen myöntämistä yhteiskunnallisille yrityksille rahoituksen saannin turvaamiseksi ja heikommassa tai erittäin epäsuotuisassa asemassa olevien työntekijöiden palkaamiseksi ⁽⁶⁴⁾;
- d) vahvistaa tietopohjaa erityisesti hankkimalla hallinnollisia tietolähteitä ja tarvittaessa tietoja työmarkkinaosa-puolilta, toimialoilta ja kansalaisyhteiskunnalta ⁽⁶⁵⁾ sekä mielipidetutkimuksia sekä päivittää menetelmäohjeita oikeudenmukaisen siirtymän ja ilmasto- ja energiapolitiikan työllisyys-, sosiaali- ja jakaumavaikutusten arvioimiseksi, tarvittaessa sukupuolinäkökulman huomioon ottaen ja myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä; vahvistaa myös vihreän talouden keskeisten käsitteiden, erityisesti tapauksen mukaan ”vihreiden työpaikkojen” ja ”kestävien työpaikkojen”, tuntemusta ja mitattavuutta tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja ottaen huomioon lähestymistavat ja prosessit kaikilla tasoilla: näin voidaan myös ennakoida työmarkkina-muutoksia ja käsitellä yleisesti rakenneuudistusprosesseja, jotka vaativat kohdennettuja ja tehokkaita osaamisen parantamisen ja uudelleenkoulutuksen politiikkoja;

⁽⁶²⁾ Kuten päivitetystä teollisuusstrategiassa mainitaan; näitä ovat muun muassa rakentaminen, energiavaltainen teollisuus ja liikkuvuus.

⁽⁶³⁾ Komission asetus (EU) N:o 651/2014, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (EUVL L 187, 26.6.2014, s. 1) (”yleinen ryhmäpoikkeusasetus”).

⁽⁶⁴⁾ Komission 9 päivänä joulukuuta 2021 annetun tiedonannon ”Ihmisten hyväksi toimivan talouden rakentaminen: yhteisötalouden toimintasuunnitelma” mukaisesti.

⁽⁶⁵⁾ Toteutettu tietosuojaa ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen saatavuutta koskevan unionin lainsäädännön, kuten luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojaa-asetus) 27 päivänä huhtikuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1) ja avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä 20 päivänä kesäkuuta 2019 annetun direktiivin (EU) 2019/1024 (EUVL L 172, 26.6.2019, s. 56) mukaisesti.

- e) tarvittaessa tehostaa energiaköyhyyden kehitystä ja riskejä unionissa koskevaa säännöllistä seurantaansa ja ennakointianalyysiaan, mukaan lukien sosiaaliset ja jakaumaa koskevat näkökohdat, myös energiaköyhyyttä ja haavoittuvia kuluttajia koskevia kysymyksiä käsittelevän koordinoitiryhmän ja muiden asiaankuuluvien asiantuntijaryhmien työn tueksi;
- f) tehdä lisätutkimuksia ja vahvistaa tietopohjaa peruspalvelujen riittävän saatavuuden tarjonnassa saavutetun edistymisen määrittämiseksi, seuraamiseksi ja arvioimiseksi tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa ja ottaen huomioon kansalliset lähestymistavat, myös kehittämällä tarvittaessa liikenneköyhyyden käsitettä erityisesti kestävään hyvinvointitalouteen suuntautuvan vihreän siirtymän yhteydessä.
- g) tarkastella tarvittaessa uudelleen tämän suosituksen täytäntöönpanon edistymistä talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson monenvälisen valvonnan yhteydessä, myös työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean puitteissa yhteistyössä muiden asiaankuuluvien komiteoiden, erityisesti talouspoliittisen komitean, kanssa niiden toimivallan puitteissa, olemassa olevien tulostaulujen ja seurantakehysten pohjalta, joita laajennetaan tarvittaessa täydentävillä indikaattoreilla tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa; tarkastella tässä suosituksessa annettuja, asetusta (EU) 2018/1999 koskevia ohjeita, erityisesti osana niitä arviointeja, joita se laatii yhdennettyjen kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien tulevan päivittämisen (vuosina 2023–2024) yhteydessä.

Tehty Luxemburgissa 16 päivänä kesäkuuta 2022.

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja
O. DUSSOPT
